

H.K.H. Don Francesco

Enligt uppdrag av
H. E. Stor Prior, markis Jan-Olov von Wowern
Högbergsgatan 27

116 20 STOCKHOLM

Ang. status, legala befogenheter och höghetsrättigheter, som tillkommer företrädaren för det detroniserade medeltida konungahuset av Aragonien, Mallorca och Sicilien med särskild hänsyn till legitimiteten hos de av denne förlänade adelskapen med tillhörande titlar

Nu föreliggande utlåtande föregås av två tidigare undersökningar, daterade den 12 augusti 2008 respektive den 30 oktober 2009. Den förra förandleddes av spörsmål rörande den innebörd och kvalitet som i ett internationellt offentlighetsrättsligt perspektiv borde tillerkännas överenskommelser (*familjepakter* eller d:o traktater) inom detroniserade kunga- och furstehus med särskilt beaktande av förekomsten inom ovan rubricerade rättssubjekt. En utredning av bakomliggande principiella och konkreta förhållanden samt en närliggande jämförelse med de *huslagar* ("Hausgesetze") som under 1800-talet och in på 1900-talet reglerade de bl.a. i Tyskland talrika regerande furstehusens angelägenheter resulterade i konklusionen: Erkännes detroniserade, sammanhållna furstehus som *särskilda offentlighetsrättsliga rättssubjekt* följer därav befogenhet att genom nyssnämnda pakter vidtaga dynastiska dispositioner beträffande successionsföljd m.m. In casu föreligger en till konung Ferdinand II av de Bägge Sicilierna ställd, av denne godkänd och officiellt registrerad familjepakt den 14 juni 1853, innehållande väl underbyggda rekommendationer och beslut om *successionsföljden* inom nu aktuellt kungahus. Dokumentet har beaktats och godtagits av italienska domstolar. I anslutning härtill må nämnas, att Ferdinand II:s efterträdare kung Francesco II 1860 biföll en av kunglig kommission för adelstitlar framställd rekommendation att överhuvudet för det detroniserade aragoniska kungahuset ägde *rätt att förläna "ridderliga utmärkelser"*.

I efterföljande utlåtande fokuseras *domstolars självständighet och domars validitet* i förhållande till parlament, regering och förvaltningsmyndigheter. Genom italienska domstolsutslag har företrädare för ifrågavarande kungahus tillerkänts noga preciserade furstliga prerogativ, rättigheter och kapaciteter samt huset som sådant betecknats som ett *särskilt, internationellt rättssubjekt*. Den då till mig ställda frågan, huruvida italienska myndigheter vore bundna av dessa lagakraftvunna avgöranden, har med angivande av distinkt formulerade, klagörande artiklar i Italiens konstitution 1947 besvarats jakande, utan ringaste anledning till tvivelsmål.

Med bakgrund i nyss kort relaterade responsa har hemställts om ett ytterligare sådant med tyngdpunkten i *legitimiteten av adelskap och därtill fogade titlar*, förlänade av f.d. regerande konunga- och furstehus, i synnerhet det här aktuella Aragoniska Konungahuset.

Utifrån denna mångfasetterade, tidigare översiktligt observerade frågeställning, skall i det följande schematiskt antydans den under tidsutvecklingen skiftande innebörden av *adlig dignitet*, legitimt *förvärvande* av sådan värdighet och betydelsen därvidlag av ett tidsvarierande *suveränitetskrav* (1). Därefter ges tillfälle att i relation till förutvarande undersökningar i huvuddrag rekapitulera *förhållandet mellan administrativa och judiciella statsorgan*, sådant det *explicite* uttryckes i nutida statsförfattningar och *konkret* i både italiensk lagtext och därpå baserade domar rörande H.K.H. Don Franciscos och Aragoniska Konungahusets situation (2). Härvid förtjänar bl.a. den av mig flerstädes beaktade skiljedomen i Ragusa ånyo klagörande observans (3). En koncis *resumé* må lämpligen presenteras jämte *rättsliga överväganden* med referenser till artiklar i Europakonventionen (5), varpå följer avslutande konklusioner (6).

1. Den europeiska adelns uppkomst och utveckling företer visserligen en del nationella särdrag, men *huvudlinjer* därvidlag kan noteras. (Se exv. *Inga von Corswant-Naumburg*, Den europeiska adelns historia, i Ointroducerad Adels kalender 2005, s. 255 ff.) Adelskap (i vidsträckt bemärkelse) tillerkändes de facto ursprungligen såsom *naturligen nedärvt* medlemmarna i vissa framträdande *patricier- eller stormannasläkter* (Romerska riket resp. nordiska länder) men kom under tiden att knytas till *personliga insatser* i form av rusttjänst (ursprungl. ”rosstjänst”) genom att vid krig

bistå landets härskare med ryttare och häst. Ett skattebefriat, världsligt "frälse" etablerades (se för Sveriges vidkommande konung Magnus Ladulås och Alsnö stadga o. 1280).

Från 1500-talet och framöver kom nobilisering och därav följande (utvidgade men så småningom reducerade och upphävda) *privilegier* att grundas på militära eller civila/administrativa meriter. Riddarhus inrättades för adelsståndets sammankomster och registrering. Den tidigare "krigaradeln" kompletterades med en växande ämbetsmanna- och s.k. "hovadel". I sistnämnda hänseende skall anmärkas, att *hovet* – i varje fall i Sverige – en god bit in på 1800-talet betraktades som en *central del av statsförvaltningen*. (Närmare *Bramstång*, Kungl. Maj:ts Ordens rättsliga status, i Festskrift till Fredrik Sterzel, Uppsala 1999, s. 83 ff., i synnerhet s. 91 ff.)

Förlänande av legitim adlig dignitet förutsätter förvisso *kvalifikationer* hos såväl givare som mottagare av vedermålet. I Inga von Corswant-Naumburgs ovan anförda arbete uttalas (s. 257), att rätten att förläna "äkta" adelskap eller adliga titlar tillhör endast *en suverän, såsom en statschef i ett land*. Härtill fogas en lista över det fåtal europeiska stater som fortfarande upphöjer personer i adligt stånd och vars *samtliga* statschefer innehar ämbetet till följd av *monarkiska successionsordningar*. Principiellt framstår angivna begränsning som *oeftergivlig*; låt vara att en president de facto kan äga betydligt större maktbefogenheter än en regerande furste och i en del fall rentav framstå som enväldig, dvs. "suverän" i ordets mest utrerade bemärkelse. Under inflytande av upplysningstidens maktfördelningsläror har f.ö. *suveränitetsrekvisitet* i senare tillkomna konstitutioner kommit att stegvis uttunnas.

Efter denna generella introduktion skall under följande punkter dryftas detroniserade monarkiers förmåga att nobilisera med tonvikt på H.K.H. Don Francescos kapacitet att förläna adlig dignitet och anslutande titlar åt enskilda personer, som i relation till det detroniserade konungahuset gjort sig därav förtjänta.

2. Som i utlåtandet den 30 oktober 2009 utvecklats ger ett studium av den italienska konstitutionen 1947 vid handen att denna – i likhet med dess svenska motsvarigheter 1809 och 1974 – bygger på ett med rötter i upplysningstiden etablerat *makt- eller funktionsfördelningsystem*. Domstolars självständighet och oberoende i förhållande till parlament, regering och administration understrykes i en mångfald artiklar.

”Judges are”, förmåler art. 101, ”subject only to the law.” Fullt klargörande är art. 104 med lydelsen ”The Judiciary is a branch that is *autonomous and independent of all other powers*” (kurs. här). Ytterligare hänvisas till art. 113.

I nämnda utlåtande riktas blicken i komparativt syfte mot den svenska regeringsformen kap. 11 med angivna paragrafer. Slutsatsen blir *entydig och ofrånkomlig*: Rättskraftiga domstolsavgöranden skall i egenskap av bindande dekret och handlingsmönster *respekteras av parlament, regering och underställda förvaltningsmyndigheter*; i all synnerhet om de avser av Europakonventionen skyddade medborgerliga fri- och rättigheter.

I det närmast följande skall erinras om några i sammanhanget relevanta moment i de i tidigare responsa berörda domar, genom vilka H.K.H. Don Francesco tillförsäkrades preciserad status samt detaljerat enumererade, honom *arvsrättsligt* tillkommande furstliga prerogativ, rättigheter och befogenheter.

3. I straffrättsprocedere vid domstolen i Bari noterades med utförlig historisk och heraldisk motivering i dom den 13 mars 1952 rörande U.Z:s ifrågasatta hävdande av en grevetitel, förlänad av företrädare för ifrågavarande kungahus, att *utdelandet* liksom *bärandet* av denna titel vore legalt och legitimt oantastligt. I domen betonades i förstnämnda hänseende ”jus sanguinis” och därav betingad ”fons honorum”, bekräftade 1860 av Francesco II av de Bägge Sicilierna.

Påföljande in concreto betydelsefulla dom meddelades av *appellationsdomstolen i Pistoia* den 5 juni 1964, varigenom på talan av kungahusets företrädare fastslogs dennes rätt att förläna legitima adels- och hederstitlar samt ridderliga utmärkelser och dekorationer. Överrättsdomen är omsorgsfullt motiverad och dokumenterad, bl.a. innefattande den av Ferdinand II av de Bägge Sicilierna godtagna familjepakten och påvligt godkännande samt in toto vilande *jus honorum* såsom en genom familjetradition bevarad höghetsrätt.

I ovanstående domar har *distinkt* fastslagits, att dåvarande företrädare i egenskap av huvudman för en *suverän* dynasti (Aragoniens kungahus) varit berättigad att förläna adelsstatus i egenskap av arvtagare och legitim innehavare av husets rättigheter inklusive *jus honorum*, som bevarats genom familjetraditionen och som *icke kan försvinna genom detronisering*.

Innehålls- och tidsmässigt beaktansvärd är i sammanhanget den mellan Higher Institute of Nobiliary Law och H.K.H. Don Francesco av *tribunalen i Ragusa* i januari 2003 fällda skiljedomen, som har behandlats i föregående utlåtanden 2008 och 2009 och nedan skall i korthet rekapituleras i vissa för de *nu* aktualiserade spörsmålen viktiga hänseenden.

För det första tillerkännes Don Francesco *den aldrig avsagda rätten* att benämna sig *suverän* och göra gällande de av rangen följande *kvaliteter och prerogativ som genom arvsrätt tillkommer honom*; de senare kända såsom *jus majestatis* och *jus honorum*.

För det andra följer härav förmåga att förläna *adelstitlar* med eller utan predikat, adliga vapensköldar, *hederstitlar och ridderliga utmärkelser*, hänförande sig till nedärvda dynastiska ordnar.

För det tredje noteras egenskapen av *internationellt rättssubjekt* och *Stormästare av icke-nationella ordnar*.

För det fjärde förklaras ifrågavarande domstolsutslag äga *oåterkallelig karaktär* enligt italiensk lag.

För det femte, slutligen, hänvisas i fråga om domens geografiska räckvidd till *New York-konventionen* den 10 juni 1958 avseende erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar, biträdd av ett stort antal stater, antingen reservationsfritt eller med begränsningar. Till den *förre* kategorin hör bl.a. Italien och Sverige. Vad den *senare* gruppen angår skall här parentetiskt anmärkas, att förekommande reservationer/begränsningar avseende *denna* konventions räckvidd *in concreto* saknar bärkraft, eftersom fråga är om tillerkända *personliga rättigheter*, förankrade i tre rättskraftiga italienska domar och skyddade av den *helt övergripande* Europakonventionen.

4. Under föregående punkter har mot bakgrund av tidigare utlåtanden lämnats kortfattade generella synpunkter på suveränitets- och legitimitetskrav vid nobilisering, domstolars autonoma och auktoritativa position i förhållande till andra statsorgan allmänt och *in concreto* samt redovisats relevanta italienska domar vari ingående, distinkt och övertygande utvecklas den suveräna status och de höghetsrättigheter (*jus majestatis* och *jus honorum*) som genom *arvsrätt* och såsom *aldrig avsagda* tillkommer H.K.H. Don Francesco. I egenskap av pretendent och huvudman för det de-

troniserade Aragoniska Konungahuset representerar denne ett *internationellt offentligt* rättssubjekt med kapacitet att bl.a. nobilisera och utdela andra utmärkelser.

Genom återopade, *pregnant handlingsdirigerande* domstolsutslag i skilda former av rättsprocesser har fastslagits H.K.H. Don Francescos *nedärvda legitimitet* att med suveränitet såsom företrädare för ett särskilt, folkrättsligt rättssubjekt *förläna "äkta" adelskap* med en *dels* av Ragusa-omen preciserad "geografisk" giltighet, *dels* framför allt i hägn av den *övergripande Europakonventionens* rättighetskatalog, som erbjuder effektivt skydd vid hävdande av *personliga*, av domstol *entydigt* konstaterade fri- och rättigheter.

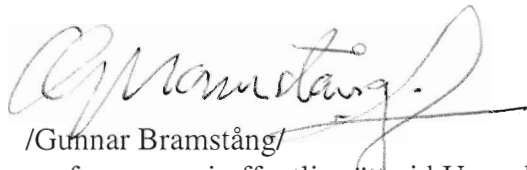
5. Ifrågasättande eller bestridande av H.K.H. Don Francescos kapacitet att förläna giltiga adliga värdigheter liksom andra hedersvedermälen får förvisso *negativa effekter* för såväl *givare* som *mottagare*. Administrativa underkännanden av den förres genom rättskraftiga domstolsavgöranden bekräftade status, rättigheter och befogenheter kränker hans *privata skyddssfär*, vari ingår respekt för nedärvda, av domstolar distinkt fastlagda rättigheter i olika hänseenden (Artikel 8 Europakonventionen; jfr Artikel 6). Förstnämnda artikel bedömdes *per se* tillämplig i tvisten *Sigvard Bernadotte v. Sverige* (Europadomstolens beslut den 3 juni 2004) avseende den fråntagna bördstiteln "prins", men talan avslogs med hänvisning till den i Artikel 35 stipulerade sexmånadersfristen. *A fortiori* måste in casu noteras en icke tidsförsutten, allvarligare kränkning av Don Francescos av *domstolar* (Art. 6) stipulerade rättigheter. I dennes fall får åsidosättandet av nedärvd bördsrätt även karaktären av *diskriminering*, dvs. en ogrundad särbehandling i förhållande till andra arvtagare av titlar, status, rättigheter och befogenheter (Artikel 14).

Det skall tillfogas, att den H.K.H. Don Francesco som stormästare arvsbetingat tillhöriga riddarorden Militare Ordine del Collare di Sant' Agata (MOC) genom stiftelsen Moc bedriver en *omfattande humanitär hjälpverksamhet* av internationell karaktär och i olika former, baserad på *egen förvaltning och gåvor* från enskilda personer, företag eller organisationer. Underlaget för denna mångskiftande internationella aktivitet äventyras tveklöst genom *legalt obefogade* angrepp på Don Francescos i det föregående klarlagda, av domstolar bestyrkta legitimitet. Genom lösa, av okunskap eller vårdslöshet föranledda ifrågasättanden sker även ett intrång i dennes och nyss

berörda stiftelses av Artikel 1 i 1952 års tilläggsprotokoll till Europakonventionen garanterade *egendomsskydd*, vilket understrykes i utlåtandet den 12 augusti 2008 under punkt 4. *Indirekt* drabbas de vid stiftelsen Moc engagerade och *inte minst bidragsgivare* av ovan antydda, rättsligt och sakligt ogrundade försök att nedvärdera legitimiteten bakom H.K.H. Don Francescos dispositioner.

6. Med åberopande av de under föregående punkter utvecklade aspekterna finner jag bestridande eller ifrågasättande av H.K.H. Don Francescos i rättskraftiga domstolsavgöranden stadfästade legitimitet att nobilisera, förläna adels- och hederstitlar samt ridderliga utmärkelser råka i uppenbar konflikt med Artiklarna 6, 8 och 14 Europakonventionen samt 1 i 1952 års tilläggsprotokoll till denna. I relation till skiljedomen 2003 (Ragusa) må även i ett internationellt perspektiv erinras om New York-konventionen 1958.

Lund den 29 oktober 2011

/Gunnar Bramstång/
professor em. i offentlig rätt vid Uppsala och Lunds Universitet,
juris doktor, filosofie kandidat